

Sag C-442/20

Anmodning om præjudiciel afgørelse

Dato for indlevering:

21. september 2020

Forelæggende ret:

Amtsgericht Nürnberg (Tyskland)

Afgørelse af:

11. september 2020

Sagsøger:

Flightright GmbH

Sagsøgt:

Ryanair Designated Activity Company

Amtsgericht Nürnberg

[udelades]

I sagen

Flightright GmbH,

[udelades] Potsdam

– sagsøger –

[udelades]

mod

Ryanair Designated Activity Company, [udelades] Dublin, Irland

– sagsøgt –

[udelades] [Org. s. 2]

vedrørende et krav

har Amtsgericht Nürnberg (byretten i Nürnberg) [udelades] den 11. september 2020 afsagt [udelades] følgende

Kendelse

I. Sagen udsættes.

II. Den Europæiske Unions Domstol forelægges i henhold til EU-traktatens artikel 19, stk. 3, litra b), og artikel 267 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde følgende spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 5, stk. 3, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 261/2004 af 11. februar 2004 om fælles bestemmelser om kompensation og bistand til luftfartspassagerer ved boardingafvisning og ved aflysning eller lange forsinkelser og om ophævelse af forordning (EØF) nr. 295/91:

a) Er en strejke organiseret af en fagforening blandt de ansatte i et transporterende luftfartsselskab en »usædvanlig omstændighed« som omhandlet i artikel 5, stk. 3, i forordning (EF) nr. 261/2004?

b) Er det afgørende, om den nævnte strejke føres på grund af krav fra de ansattes side, som hidtil ikke var aftalt ved kontrakt mellem de ansatte og det transporterende luftfartsselskab?

c) Er det i denne forbindelse afgørende, om den konkrete strejke blev udløst af en bestemt adfærd fra det transporterende luftfartsselskabs side under forhandlingerne med fagforeningen? [Org. s. 3]

Præmisser

1 I. [udelades] [udsættelse af sagen]

2 Sagens afgørelse, som ikke kan ankes [udelades], afhænger af Den Europæiske Unions Domstols præjudicielle afgørelse ved en besvarelse af de i konklusionen formulerede præjudicielle spørgsmål.

2 II. Beskrivelse af sagens genstand

- 3 Sagsøgeren har nedlagt påstand om, at sagsøgte betaler en kompensation på 500 EUR.
- 4 Passagererne, som har overdraget deres krav til sagsøgeren, havde en bekræftet reservation til en flyvning fra Nürnberg (NUE) til Krakow (KRK) med fly nr. FR5420, som sagsøgte skulle udføre, og som skulle forlade Nürnberg den 10. august 2018 kl. 14:45 (lokal tid) og lande i Krakow samme dag kl. 16:15 (lokal tid). Flyvningen blev aflyst. Grunden til aflysningen var en strejke hos sagsøgtes piloter den 10. august 2018.
- 5 Sagsøgte havde ført overenskomstforhandlinger med fagforeningen Vereinigung Cockpit (herefter »VC«), bl.a. om indgåelsen af en generel kollektiv overenskomst og en lønftale. Forhandlingerne havde stået på siden december 2017. Fagforeningen ønskede at opnå en lønstigning på 42%. Sagsøgte gav tilsagn om en forhøjelse på 20% og udbetalte også faktisk denne fra begyndelsen af 2018. Den 3. august 2018 forelagde sagsøgte VC et forbedret tilbud, som der endnu ikke var forhandlet om. Den 8. august 2018 opfordrede VC piloterne til at strejke. **[Org. s. 4]**
- 6 På grund af strejken den 10. august 2018 blev flyvninger aflyst i Tyskland og andre lande. De resterende flyvninger blev gennemført ved at omorganisere flyveplanen og inddrage yderligere piloter. Sagsøgte var desuden ramt af strejker i Irland, Belgien, Sverige og Nederlandene.
- 7 Anførte EU-retlige forskrifter
- 8 Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (EUT 2000, C 364, s. 1).
- 9 Artikel 12 (»Forsamlings- og foreningsfrihed«) er affattet således:
- 10 »1. Enhver har ret til frit at deltage i fredelige forsamlinger og til foreningsfrihed på alle niveauer, navnlig i forbindelse med politiske og faglige sammenslutninger og medborgersammenslutninger, hvilket indebærer, at enhver har ret til sammen med andre at oprette fagforeninger og at slutte sig hertil for at beskytte sine interesser. [...]«
- 11 Artikel 28 (»Forhandlingsret og ret til kollektive skridt«) er affattet således:
- 12 »Arbejdstagere og arbejdsgivere eller deres respektive organisationer har i overensstemmelse med fællesskabslovgivningen og national lovgivning og praksis ret til at forhandle og indgå kollektive overenskomster på passende niveauer og i tilfælde af interessekonflikter ret til kollektive skridt, herunder strejke, for at forsvare deres interesser.«
- 13 Den europæiske socialpagt (SEV 35) af 18. oktober 1961 **[org. s. 5]**
- 14 Afsnit I, nr. 6, er affattet således:

- 15 »Alle arbejdere og arbejdsgivere har ret til at føre kollektive forhandlinger.«
- 16 Afsnit II, artikel 6 (»Retten til at føre kollektive forhandlinger«) lyder således:
- 17 »For at sikre en effektiv udnyttelse af retten til at føre kollektive forhandlinger forpligter de kontraherende parter sig til: [...]
- og anerkender:
- 18 4. arbejderes og arbejdsgiveres ret til kollektive skridt i tilfælde af interessekonflikter, herunder strejkeretten, under iagttagelse af de forpligtelser, der måtte være indeholdt i tidligere indgåede kollektive overenskomster.«
- 19 Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 261/2004 af 11. februar 2004
- 20 14. betragtning lyder således:
- 21 »Ligesom under Montrealkonventionen bør de transporterende luftfartsselskabers forpligtelser begrænses eller bortfalde, hvis en begivenhed skyldes usædvanlige omstændigheder, som ikke kunne have været undgået, selv om alle forholdsregler, der med rimelighed kunne træffes, faktisk var blevet truffet. Sådanne omstændigheder kan navnlig indtræffe som følge af politisk ustabilitet, vejrforhold, der er uforenelige med gennemførelsen af den pågældende flyvning, sikkerhedsrisici, uforudsete sikkerhedsproblemer eller strejker, der berører det transporterende luftfartsselskabs drift.« [Org. s. 6]
- 22 Artikel 5 (»Aflysning«) lyder således:
- 23 »1. Hvis en flyafgang aflyses, skal berørte passagerer: [...]
- 24 c) have ret til kompensation fra det transporterende luftfartsselskab i overensstemmelse med artikel 7 [...]
- 25 3. Et transporterende luftfartsselskab har ikke pligt til at udbetale kompensation i henhold til artikel 7, hvis det kan godtgøre, at aflysningen skyldes usædvanlige omstændigheder, som ikke kunne have været undgået, selv om alle forholdsregler, der med rimelighed kunne træffes, faktisk var blevet truffet.«
- 26 Artikel 7 (»Kompensationsret«) er affattet således:
- 27 »1. Når der henvises til denne artikel, modtager passageren en fast kompensation som følger:
- 28 a) 250 EUR for alle flyvninger på højst 1 500 km [...]
- 29 National retspraksis af relevans for de præjudicielle spørgsmål
- 30 Bundesgerichtshof (forbundsdomstol, Tyskland) fastslog ved dom af 21. august 2012 (j.nr.: X ZR 138/11) følgende (sammendrag):

- 31 »1. Såfremt en fagforening i forbindelse med tarifstridigheder opfordrer et luftfartsselskabs piloter til at nedlægge arbejdet, kan dette have usædvanlige omstændigheder som omhandlet i artikel 5, stk. 3, i forordning nr. 261/2004 til følge.
- 32 2. Luftfartsselskabet er i dette tilfælde fritaget for at betale kompensation for de flyvninger, som [org. s. 7] det aflyser for at tilpasse flyveplanen de virkninger af strejken, der må forventes.«
- 33 Bundesgerichtshof (forbundsdomstol, Tyskland) begrundede sin afgørelse på bl.a. følgende måde (præmis 25f.):
- 34 »Sagsøgte påberåbelse af usædvanlige omstændigheder udelukkes ikke af, at det var muligt for sagsøgte at kontrollere situationen.
- 35 Som regel kan det i forbindelse med en overenskomstforhandling ikke lægges til grund, at det er muligt at kontrollere situationen, og at usædvanlige omstændigheder dermed er udelukket. Beslutningen om at gennemføre en strejke træffes på arbejdstagersiden inden for rammen af dennes frie forhandlingsret og dermed uden for det transporterende luftfartsselskabs drift. Deraf følger, at luftfartsselskabet som regel heller ikke for dets egne medarbejders vedkommende har en retligt væsentlig indflydelse på, om der bliver strejket eller ej. I denne forbindelse kan argumentet om, at det transporterende luftfartsselskab i forbindelse med virksomhedsinterne strejker har mulighed for at opfylde kravene og dermed afværge strejken, ikke følges. Dette ville kræve, at luftfartsselskabet skulle give afkald på sin EU-retligt beskyttede foreningsfrihed og på forhånd indtage den underlegne position i arbejdskampen. Dette ville hverken være rimeligt over for luftfartsselskabet eller være i passagerernes interesse på længere sigt.«
- 36 Parternes anbringender i hovedsagen
- 37 Sagsøgersiden er af den opfattelse, at der ikke er tale om [»usædvanlige omstændigheder« som omhandlet i artikel 5, stk. 3, i forordning (EF) nr. 261/2004, når det er luftfartsselskabets eget kabinepersonale, der strejker. Sagsøgeren er af den opfattelse, at strejker må påregnes i forbindelse med enhver overenskomstforhandling, og at der dermed også må regnes med udfald og aflysning af flyvninger. Der er tale om en typisk omstændighed, [org. s. 8] som må forventes i forbindelse med driften, og ikke om en usædvanlig omstændighed.
- 38 Sagsøgte er af den opfattelse, at en strejke organiseret af fagforeningen udgør en usædvanlig omstændighed, uafhængigt af, om det strejkende personale er medarbejdere hos det transporterende luftfartsselskab eller ej. Forordning (EF) nr. 261/2004 sonderer ikke en gang imellem, om der er tale om en strejke blandt medarbejderne eller andre grupper.
- 39 Nationale retsafgørelser

- 40 I en lang række nationale afgørelser afsagt efter Domstolens dom af 17. april 2018 (C-195/17), hvorefter passagerens ret til compensation netop ikke skal afhænge af, om en strejke er lovlig i henhold til de relevante nationale arbejdsretlige og overenskomstmæssige bestemmelser, men at det tværtimod kun er hændelser, som ud fra deres natur og årsag ikke er en del af det pågældende luftfartsselskabs normale virksomhed, og som ikke ligger inden for selskabets faktiske kontrol, der udgør »usædvanlige omstændigheder« som omhandlet i artikel 5, stk. 3, i forordning nr. 261/2004, bliver det nu – under fravigelse af den ovennævnte afgørelse fra Bundesgerichtshof (forbundsdomstol, Tyskland) – lagt til grund, at der ikke foreligger usædvanlige omstændigheder. Som eksempel henvises til en sammenfattende henvisning fra Landgericht Nürnberg-Fürth (regional ret i første instans) af 2. marts 2020 (j.nr. 16 S 1060/20), som vedlægges som bilag. Landgericht (regional ret i første instans) tilslutter sig i denne forbindelse den nok fremherskende retspraksis.
- 41 På nuværende tidspunkt er det imidlertid uafklaret i retspraksis, om Domstolen bedømmer en strejke organiseret af fagforeningen på samme måde som en »vild strejke« eller anderledes, da denne i modsætning til en »vild strejke« er beskyttet af EU-retten samt af artikel 12, stk. 1, og artikel 28 i chartret om grundlæggende rettigheder, og at afgørelsen af 17. april 2018 (C-195/17) derfor ikke kan [org. s. 9] fortolkes således, at den også omfatter en strejke organiseret af fagforeningen. Også strejkeretten, som er garanteret i artikel 6, stk. 4, i Den Europæiske Socialpakt, er som anført i den indledende sætning samt i programsætningen i afsnit I, nr. 6, baseret på retten til – koordinerede – kollektive forhandlinger. Den anerkendes nemlig udtrykkeligt »for at sikre en effektiv udnyttelse af retten til at føre kollektive forhandlinger«. Domstolen kan derfor lægge til grund, at det vil udgøre en tilsidesættelse af EU-retten at overføre dens praksis til strejker organiseret af en fagforening, hvilket muligvis allerede kan udledes af 14. betragtning til forordning (EF) nr. 261/2004, som generelt betegner strejker som »usædvanlige omstændigheder«, men som især består i, at der – i hvert fald som resultat – gribes ind i luftfartsselskabets fagforeningsfrihed, som er sikret ved EU-retten.
- 42 Der kan imidlertid også tales til fordel for en anderledes opfattelse, hvorefter det er afgørende, af hvilken grund strejken blev gennemført. Det kan således anføres, at der skal sondres alt efter, om hensigten med strejken er af afværge foranstaltninger fra luftfartsselskabets side, som udgør en forringelse af den eksisterende arbejdsretlige og -kontraktlige situation. I så fald ville strejken være foranlediget af en (virksomhedsmæssig) adfærd fra luftfartsselskabets side og dermed kunne »kontrolleres«. Hvis fagforeningen derimod kræver »mere« i forhold til de hidtidige vilkår og dermed opfordrer til strejke uden en konkret foranledning fra luftfartsselskabets side, ville det være muligt at lægge til grund, at der er tale om en »usædvanlig omstændighed«. Som eksempel henvises til [den vedlagte] kendelse fra Amtsgericht Nürnberg (byretten i Nürnberg) af 29. november 2019, j.nr. 240 C-6688/19, som også indeholder en oversigt over den aktuelle praksis. [Org. s. 10]

- 43 Sagens behandling
- 44 Sagens udfald afhænger af besvarelsen af de præjudicielle spørgsmål: Sagen er i øvrigt moden til påkendelse såvel faktisk som retligt. [udfyldes] [udelades]
- 45 [udelades]

ARBEJDSDOKUMENT